

השכלתי להבין את השאיפה המכנית ל"איחוד". עשרה אנשים צולעים, המשלבים את זרועותיהם, לא ייטיבו לרוץ מאדם צולע אחד. תריסר זקנים מאוחדים אינם הופכים לעלם צעיר. אבל אני מאמין שהדבר דרוש כדי לשים קץ לאשליות ולחשוף את המציאות כמו שהיא. חשבו שהציבור יבין סוף־סוף שאין במחנה הזה אופוזיציה, או אלטרנטיבה של ממש. חשוב שתיפסק ההתרוצצות האחילית ממפלגה למפלגה. אם אנשים טובים יעברו ממפא"י לגח"ל, או מרפ"י למערך, או ממפ"ם לליברלים העצמאיים, או מן הליברלים העצמאיים לרפ"י — שום דבר מהותי לא ישתנה במדינה.

אין בישראל אופוזיציה הראויה לשמה. כי כל אמריקאי יודע שההבדל בין שני חברי המפלגה הדמוקרטית — למשל בין רוברט קנדי בניו־יורק והמושל לשעבר חלס בדרום — גדול הרבה יותר מן ההבדל בין ח"כ יוחנן באדר (חרות) וח"כ ברוך אגניה (מפא"י). ולראייה: קנדי וולס לא יוכלו לעולם להסכים ביניהם על שיטה לסתימת־הפה בסינאט. לה"ה באדר ואגניה אין קושי כזה.

אם כן, למה לא להקים קואליציה מקיריאליקיר? מה מפריע לכך? זכרונות מימי הסיוון ואלטלינה? אלה אינם מפריעים

זוניה של מדינת־ישראל כרויות תמיד לקריאה האחרונה של האופנה המערבית. בנותיה מציחות בלהט קנאי לצו האופנה הלונדונית, שהומצאה עבור גזע של בעלות רגליים ארוכות ודקות, אף כי הרגליים המקומיות שונות במקצת. עם טיפות־הגשם הראשונות פורחות ברחובותינו ערוגות ניידות של גרביים לבנים, המתחילים כבר לנבול בפאריס. מה הפלא שגם בשטח הפוליטי שולטת ה־אופנה?

כאשר פרחו בעולם "הזקנים" — קונראד אדנאור, שארל דה־גול — פרח אצלנו שלטונו של דויד בן־גוריון. כאשר גברה אופנת הקשישים האפורים והמרגיעים — לינדון ג'ונסון ולודוויג ארהארד — זכינו לתקופת אשכול. עכשיו מתחילה האופנה להשתנות. בגרמניה קם ובר הקרוי "קואליציה גדולה", שותפות של כל המפלגות הגדולות בשלטון. האופוזיציה בכונססאג הצטמקה לממדים אפסיים. לא עבר חודש, והנה הגיעה האופנה אלינו. בעוד הבנות מקצרות את החצאיות ותרות אחרי ירביים בהיריים, פשט בצמרת המדינית הצו האחרון של האופנה: קואליציה מקיר אל קיר.

יתכן כי אופנת המחצאית וגרבי־הלובן אינה תואמה כל־כך את הנתונים של ישראל. אולם אופנת הקיריאליקיר מתאימה לתנאים המקומיים בדיוק נמרץ.

כי מה פירושה? מהי המציאות העומדת — באופן מודע או בלתי־מודע — לעיני כל עסקן המציע אותה כתורפה לכל החוללים של ישראל?

שום אדם לא היה יכול להגות ברצינות ברעיון של קואליציה מקיריאליקיר, אילו האי־מין בתוסילב שישגם חילוקי־דעות מהותיים בין מפלגותיה.

קואליציה כזאת מחייבת, כתנאי־בלעדי, בסיס משותף. היא אפשרית רק אם כל המפלגות השותפות בה מאוחדות בהשקפות־היסוד שלהן, בהערכת המצב, ובגישה העקרונית לבעיות המעשיות.

בקיצור: כשכל המפלגות האלה אינן, למע־שה, אלא סיעות שונות של מפלגה אחת.

אם נכון הדבר לגבי המפלגות הקשישות בישראל — מחרות ועד מפ"ם, מאגודת־ישראל עד רפ"י? אפשר לבדוק זאת בדרך אמפירית. מה היה יחסן של מפלגות אלה לבעיות העיקריות שנתעוררו לאחרונה? פעולת סמוע — כולן חייבו אותה. ואם היו

מקיר אל קיר

אם יצביעו המצביעים בעד מפא"י וגח"ל לפי השיטה האזורית, תחת להצביע בעדם לפי השיטה היחסית, לא ישתנה דבר. רק כאשר תחדור הכרה פשוטה זו לתודעת הציבור, יש סיכוי כלשהו לשינוי. כי רק אז יעלמו פתרונות־האליבי, ובפני כל אדם הגון הרוצה בשינוי תעמוד בבירור המיצוה המעשית: להקים כוחות חדשים שיביאו את השינוי.

ש רק טענה רצינית אחת נגד רעיון הקואליציה מקיריאליקיר, אם תקום, תהיה הכנסת ללא אופוזיציה ניכרת מבחינה מספרית, לא רק למעשה (כמו כעת) אלא גם להלכה. כל המפלגות מחרות ועד מפ"ם תשבנה בקואליציה. ויש המצרפים לכן, לא בלי צדק, גם את מק"י, הדוברת כיום בשפה שהיתה שגורה בפי מפ"ם הציונית לפני תריסר שנים. בכנסת השישית כולה תישארנה רק שתי אופוזיציות זעירות — הקומוניסטית מחד ו־הכוח החדש מאידך.

כלומר: כל ויכוח סיעתי יפתח עליידי אחד מאלה. בוויכוח סיעתי של שש שעות, למשל, יעמוד לרשות כל האופוזיציה גם יחד חצי שעה. אבל זה אינו מדאיג אותי. שהרי למעשה זהו המצב גם כיום. ואם תקום הקואליציה הגדולה מקיריאליקיר, יש לקוות כי המצב יהיה שונה לגמרי בכנסת השביעית.

לפליט הרצוף בין ראשי חרות ורפ"י — שעמדו בשני הצדדים של התוחת הקדוש. הבדלים של סיגנון מסורתי? רק בקושי רב אפשר להבחין בהם בדיונים בכנסת. שם השתלט זה מכבר סיגנון אחד ומרגיע. כל השיקולים האלה הם כאין וכאפס לעומת הסכנות המאיימות על כל המפלגות האלה גם יחד, הקשורות לחיים ולמחת בגורלו של המישטר הקיים. כי מישטר זה נמצא בתהליך של התמוטטות. לפני שנה זה היה ברור רק ליחידים. כיום זה בולט לעיני כל ברידת.

די להקשיב למבול בדיחות־הזוהעה, שהארץ לא ידעה מעולם כמותן, שהמונים שותים אותן בנפש צמאה. די להקשיב לתגובות הרחוב על פרשת סומרפון, על המיתון, על האשמות איסר הראל, על הפיגור קסים הפתוחים והידיים הרושמות. רק פתי ישלח את עצמו כי זהו כשלוננו של לוי אשכול, או של פינחס ספיר, או של קבוצת עסקנים, או של מפלגה מסוימת. זהו משבר עמוק של המישטר כולו, על כל מפלגותיו, על קואליציותו ואופוזיציותו. לכן אך טבעי הוא שכל המפלגות האלה יתאחדו מול פני הסכנה, מסביב לקער־השלל המשותפת.

ני תומך בהחלט ברעיון זה. אני רואה ברכה רבה בקואליציה גדולה כזאת. ולא מפני שאני מאמין שזה יתקן את המצב. מעולם לא

הסתייגויות לגבי פרט זה או אחר של הפעולה, הרי אין שום מחלוקת ביניהן על עצם הגישה שהובילה לפעולה. בדיון שקדם לה בכנסת, הצביעו כולן יחד בעד "חלטה משותפת".

האוריינטציה הבינלאומית — כולן שותפות לה. מפ"ם קצת מסתייגת, אבל היא הרי כבר נמצאת בממ"שלה, ואינה גורמת לבעיות.

יחודי העולם — כל המפלגות דוגלות בצינונות, במגבית המאוחדת ובחלוקת כספיה בין קופותיהן.

הכפיה הדתית — אין לגביה שום ויכוח בין הקואליציה, רפ"י וגח"ל. רק בתוך הקואליציה הנוכחית עצמה יש כמה היררה־הסתייגויות, ללא חשיבות מעשית.

המישטר הפנימי — האופוזיציה הימנית מתקיפה אותו בצורה מתונה, ללא התרגשות. אבל זהו מישחק פרלמני טרי בלבד. שערוריית־השוחד של הקואופרטיב דן, ולאחרונה שערוריית התרומות של סומרפון, מוכיחות כי המפלגות מסתדרות ביניהן יפה כשמדובר על חלוקת השלל. אם יש ויכוח, הרי הוא נטוש רק על המפתח המדויק.

אנשי רפ"י היו עוד אתמול בתוך הקואליציה. אנשי חרות נמצאים כיום בקואליציה עם מפא"י בסוכנות קיהו־דית, הקערה העיקרית לחלוקת השלל במדינה. בכמה וכמה עיריות יושבים כולם בצחצח, שבת־אחים־גם־יחד, ומתחלקים בפירות השלטון ללא בעיות מיותרות.

עם כניסת שני חלקי גח"ל להסתדרות, גם אין כעיה לגבי גוף זה, החולש על המשק והקובע את מדיניות־השכר וחוסר־תוספת־היוקר.

טבעי הוא, על כן, כי איש מן החוץ אינו מבחין כלל מה מפריד בין מפלגות אלה. ה"טיימס" הניו־יורקי יכול לכתוב בכנות כי